

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νσις : Ιωάννου Γενναδίου 14 – 115 21, Αθήναι
Τηλ. 210-72.72.204, Fax 210-72.72.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

Πρωτ. 3499

Αριθ.

Αθηνησι τη, 28^η Ιουλίου 2020

Διεκπ. 1445

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρός

τήν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπήν Ἀθηνῶν καί
τάς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Θέμα: «Περί συνεποῦς τηρήσεως τῶν προβλεπομένων μέτρων προφυλάξεως διά τήν προστασίαν τῆς δημοσίας υγείας»

Ἐν ὄψει τῶν ἐπικειμένων μεγάλων ἐορτῶν τοῦ θέρους (Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος καί Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου), καθ' ἃς παρουσιάζεται μεγάλη συμμετοχή πιστῶν εἰς τάς ἱεράς Ἀκολουθίας, ἐπ' ἀφορμῇ δέ τῆς αὐξήσεως τῶν κρουσμάτων τοῦ νέου κορωνοϊοῦ ἰδιαίτερος εἰς τό λεκανοπέδιον τῆς Ἀττικῆς, Συνοδικῇ Ἐντολῇ καί Ἐξουσιοδοτήσει, ὑπενθυμίζομεν ὑμῖν τάς σχετικές ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου ὡς πρός τήν τήρησιν τῶν προβλεπομένων μέτρων προφυλάξεως εἰς τοὺς Ἱερούς Ναοὺς κ.λπ. χώρους Λατρείας, διά τήν προστασίαν τῆς δημοσίας υγείας, προτρέποντες ὑμᾶς ἵνα συστήσητε εἰς τοὺς ὑφ' ὑμᾶς Κληρικούς καί τά μέλη τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων καί Ἡγουμενοσυμβουλίων, τήν πίστην καί μετά προσοχῆς τήρησιν τῶν ὡς κάτωθι διαλαμβανομένων:

- 1) Κατά τήν εἴσοδον εἰς τόν Ἱερόν Ναόν δέον ὅπως ἐφαρμόζηται, τῇ ἐπιτηρήσει εἰδικῶς ἐξουσιοδοτηθέντος ἐπί τούτῳ προσώπου, ἡ τήρησις τῆς ἀποστάσεως τοῦ ἐνός καί ἡμίσεος (1,5) μέτρου τοῦλάχιστον μεταξύ τῶν πιστῶν. Ἡ παρουσία πιστῶν ἐντός τῶν Ἱερῶν Ναῶν θά τηρῇ τήν ἀναλογίαν ἐν πρόσωπον ἀνά πέντε (5) τ.μ. ἐπιφανείας καί μέ ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἐνός καί ἡμίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ των, εἰς περίπτωσιν δέ καθ' ἣν ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ (ἐξαιρουμένων τῶν βοηθητικῶν χώρων) ὑπερβαίνει τά πεντακόσια (500) τ.μ., ὁ μέγιστος ἀριθμός παρευρισκομένων ἐκ τοῦ νόμου ὀρίζεται εἰς τά ἑκατόν (100) πρόσωπα.
- 2) Ἐπί τῷ σκοπῷ τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν πιστῶν κρίνεται ἀναγκαῖον ὅπως ἀναρτηθοῦν εἰς τοὺς πίνακας ἀνακοινώσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἢ καί εἰς τάς ὑφισταμένας ἰστοσελίδας των: α) τό ὠράριον τελέσεως τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, β) τό ὠράριον κατά τό ὅποιον ὁ Ἱερός Ναός θά παραμένῃ ἀνοικτός διά τήν προσέλευσιν τῶν πιστῶν καί γ) ὁ συνολικός

ἀριθμός τῶν πιστῶν, οἵτινες δύνανται ἵνα παρευρίσκωνται ταῦτοχρόνως ἐντός τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω ὑγειονομικὰς ὑποδείξεις.

- 3) Τό ἀρμολίως ἐξουσιοδοτηθέν πρόσωπον διὰ τόν ἔλεγχον τῆς ἀναμονῆς εἰς τὰς εἰσόδους τῶν Ἱερῶν Ναῶν συνιστᾶται ἵνα φέρῃ τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπόμενα μέτρα προστασίας (μάσκα, γάντια κ.λπ.). Ἐφόσον παρέχεται ἡ δυνατότης, προτείνεται ἡ χρῆσις διαφοροτικῶν θυρῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ διὰ τὴν ἀσφαλεστέραν εἴσοδον καὶ ἔξοδον τῶν πιστῶν. Ἐπιπροσθέτως, ἀπαιτεῖται ἡ τοποθέτησις εἰδικῶν ἀπορριματοδοχείων εἰς τὰς ἐξόδους τῶν Ἱερῶν Ναῶν διὰ τὴν ἄμεσον ἀπόρριψιν τοῦ χρησιμοποιηθέντος ἐξοπλισμοῦ ὑγιεινῆς.
- 4) Εἰς περιπτώσιν καθ' ἣν ὁ ἀριθμός τῶν προσελθόντων ὑπερβαίνει τὸν ἐπιτρεπόμενον διὰ τοὺς εἰσερχομένους εἰς τοὺς Ἱερούς Ναούς, οὗτοι δύνανται ὅπως παραμένωσιν ἐν τῷ προαυλίῳ χώρῳ, προσευχόμενοι καὶ τηροῦντες τὴν ἐνδεδειγμένην ἀπόστασιν τοῦ ἐνός καὶ ἡμίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ των, καθὼς θὰ ἔχουν τεθῆ εἰς λειτουργίαν τὰ ἐξωτερικὰ μεγάφωνα τῶν Ἱερῶν Ναῶν, κατὰ τὰς ἐκ τῆς κειμένης νομοθεσίας ἐπιτρεπομένας ὥρας καὶ εἰς τὸ προβλεπόμενον ἐπίπεδον ἐκπομπῆς ἤχου.
- 5) Ἐάν ὑφίστανται πλείονες τοῦ ἐνός Ἐφημέριοι εἰς τινὰς Ἱερούς Ναούς, συνιστᾶται ἡ τέλεσις περισσοτέρων Θείων Λειτουργιῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, συμφώνως τῇ ἐκκλησιαστικῇ συνηθείᾳ καὶ πρακτικῇ, τόσον κατὰ τὴν Κυριακὴν, ὅσον καὶ κατὰ τὰς μεγάλας Ἑορτάς. Ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει, δύνανται οἱ κατὰ τόπους Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται νὰ ἐπιτρέψωσι, κατὰ τὴν ποιμαντικὴν Αὐτῶν κρίσιν, τὴν τέλεσιν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθοῦ ἀφ' ἑσπέρας, μετὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἑσπερινοῦ. Αἱ Ἀγρυπνίαι θὰ τελῶνται κατὰ τὰ καθιερωμένα, ἀναφορικῶς δὲ πρὸς τὰς κωδονοκρουσίας, δεόν ὅπως τελῶνται κατὰ τὸν συνηθῆ τρόπον.
- 6) Ἡ Ἱερά Σύνοδος προτρέπει τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας ἵνα συστήσωσι τὴν συχνὴν τέλεσιν Θείων Λειτουργιῶν καὶ κατὰ τὰς ἐργασίμους ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς διευκολύνσεως τῶν ἐργαζομένων πιστῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς συμμετοχῆς των εἰς ἐλάσσονος προσελεύσεως λειτουργικὰς Συνάξεις.
- 7) Ὅσοι ἐκ τῶν πιστῶν ἀνήκουσιν εἰς ὑγειονομικῶς εὐπαθεῖς ομάδας (ἠλικιωμένοι, ἀσθενεῖς πάσχοντες ἐξ ἀναπνευστικῶν προβλημάτων ἢ σακχαρώδους διαβήτου ἢ καρδιαγγειακῶν νοσημάτων, ἀνοσοκατεσταλμένοι) παρακαλοῦνται ἵνα ἀποφεύγουν τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς οἰκίας αὐτῶν, χάριν τῆς προστασίας τῆς ὑγείας των. Ἐάν δὲ ἐπιθυμοῦν τὴν κατ' οἶκον ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀναγκῶν των, καὶ κυρίως τὴν Θείαν Μετάληψιν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, δύνανται οἱ Ἱερεῖς, νὰ ἐπιτελοῦν τὸ ἀδιάπτωτον ποιμαντικόν των καθήκον.
- 8) Θεωρεῖται ἀναγκαῖα ἡ μέριμνα διὰ τὴν τοποθέτησιν ἀντισηπτικῶν/ἀπολυμαντικῶν εἰς τὰς εἰσόδους τῶν Ἱερῶν Ναῶν, διὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν δι' ἅπαντας τοὺς εἰσερχομένους ἀπολύμανσιν τῶν χειρῶν, ὡς καὶ ἡ τοποθέτησις εἰς ἐμφανές σημεῖον τοῦ προβλεπομένου ἀναγκαίου ἐξοπλισμοῦ ὑγιεινῆς (χαρτομάνδηλα, χάρτιναι πετσέται κ.λπ.).

- 9) Ὅσακις παρέχεται ἡ δυνατότης διευθετήσεως τοῦ χώρου ἐκάστου Ἱεροῦ Ναοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς παρουσίας τῶν πιστῶν συμφώνως πρὸς τὴν ὡς ἄνω ἀναλογίαν ἐν πρόσωπον ἀνά πέντε (5) τ.μ. ἐπιφανείας καὶ μέ ἐλαχίστην ἀπόστασιν ἐνός καὶ ἡμίσεος (1,5) μέτρου μεταξύ των, δέον ὅπως διατηρῶνται ἐντός τῶν Ἱερῶν Ναῶν μόνον τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς προσερχομένους καθίσματα, τιθέμενα κατὰ τὰς προσηκούσας μεταξύ των ἀποστάσεις. Ἐπὶ τούτῳ προτείνεται ἡ ἀπόσυρσις τῶν περισσευόντων καθισμάτων ἐκτός τῶν Ἱερῶν Ναῶν.
- 10) Ὁ φυσικὸς ἐξαερισμὸς τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ἐνόσω παραμένουν ἀνοικτοί, εἶναι ὑποχρεωτικὸς. Εἰς περίπτωσιν χρήσεως τεχνητοῦ κλιματισμοῦ, ἐνδείκνυται ἡ ἄμεσος μέριμνα διὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν φίλτρων αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἡ ἐξασφάλισις ταυτοχρόνου φυσικοῦ ἐξαερισμοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου ἐκ τῶν θυρῶν καὶ τῶν παραθύρων αὐτοῦ, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τυχόν λειτουργίας του.
- 11) Καθίσταται ἀδήριτος καὶ ἀπόλυτος ἡ ἀνάγκη διὰ τὴν συχνὴν καὶ σχολαστικὴν καθαριότητα, καὶ διὰ τὴν τακτικὴν ἀπολύμανσιν δι' ἀντισηπτικοῦ διαλύματος τῶν σημείων καὶ τῶν ἐπιφανειῶν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ὅπου παρατηρεῖται συχνὴ πρόσβασις τῶν πιστῶν.
- 12) Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς των εἰς τὸν Ἱερόν Ναόν, οἱ πιστοί, μέ προσωπικὴν των εὐθύνην καὶ μέριμναν, συνιστᾶται ἵνα φέρουν προστατευτικὴν μάσκαν, τὴν ὁποίαν ἀσφαλῶς θὰ ἀφαιρῶν προσερχόμενοι εἰς τὴν Θεῖαν Μετάληψιν. Ἐάν δέ πιστός τις, ἐνόσω παραμένει ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ, παρουσιάσῃ συμπτώματα ἀσθενείας, ἐπιβάλλεται ὅπως ληφθῆ μέριμνα διὰ τὴν ἄμεσον καὶ ἀσφαλῆ ἀπομάκρυνσίν του ἢ, ἐφόσον τοῦτο δέν εἶναι δυνατόν, διὰ τὴν ἀσφαλῆ μετακίνησίν του εἰς εἰδικόν χώρον, πρὸς ἀποφυγὴν ἐπαφῆς μεθ' ἑτέρων προσώπων. Πρὸς ἀντιμετώπισιν τοιούτων φαινομένων, κρίνεται ὑποχρεωτικὴ ἡ πρόβλεψις διὰ τὴν ὑπαρξίν καταλλήλου χώρου (π.χ. γραφεῖον, χῶρος εἰς τό πνευματικόν κέντρον κ.λπ.) μέ ἐπαρκὴ ἐξαερισμὸν, ὅπου θὰ ὑπάρχουν μάσκαί, χαρτομάνδηλα, πλαστικὴ σακούλα διὰ τὴν ἀπόρριψιν αὐτῶν καὶ ἀντισηπτικὸν διάλυμα χειρῶν.
- 13) Κατὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν Θεῖαν Μετάληψιν ἀπαιτεῖται ἵνα τηρῶνται μετ' ἀκριβείας αἱ προβλεπόμεναι ἀποστάσεις μεταξύ τῶν πιστῶν. Ἐπίσης, κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ ἀντιδώρου, τοῦ ἄρτου, τῶν κολλύβων καὶ ἄλλων εὐλογιῶν, πέραν τῆς τηρήσεως τῶν ἀναλόγων ἀποστάσεων, κρίνεται ἀναγκαῖα ἡ τήρησις τῶν σχετικῶν ὑγειονομικῶν προφυλάξεων.
- 14) Ἐπαναβεβαιοῦνται αἱ ἀπὸ 16ης Μαρτίου καὶ 1ης Ἀπριλίου 2020 Ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ὡς πρὸς τὴν λιτὴν τέλεσιν τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν, συμφώνως πρὸς τό ἦθος καὶ τὴν παράδοσιν τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Τό αὐτό ἰσχύει καὶ διὰ τὰς μεγάλας Πανηγύρεις τῆς περιόδου αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι θὰ πρέπη νά διακρίνωνται διὰ τὴν μετὰ σεμνότητος τέλεσίν των, ἡ δέ συμμετοχὴ Ἀρχιερέων εἰς τυχόν Συλλειτουργία μὴ ὑπερβαίνῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν (3). Ἡ τέλεσις Λιτανειῶν θὰ πραγματοποιηθῆ μετὰ μεγάλης προσοχῆς, ἄνευ συνωστισμοῦ τοῦ συμμετέχοντος πιστοῦ λαοῦ, καὶ ἐάν ἦ δυνατόν, ἐν συντομίᾳ, συμφώνως τῇ ποιμαντικῇ κρίσει τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχου, ἐνῶ

ἐπιτρέπεται ἡ μεταφορὰ Ἱερῶν Λειψάνων πρὸς ἀγιασμόν καὶ παραμυθίαν τῶν πιστῶν, λαμβανομένων πάντοτε ὑπ' ὄψει τῶν ἀπαραιτήτων ὑγειονομικῶν μέτρων. Εἰς περιπτώσιν δέ καθ' ἣν μεταφέρονται ἐκ μιᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως εἰς ἑτέραν Ἱεράν Μητρόπολιν, τυγχάνει ἀπαραίτητος ἡ ἐπὶ τούτῳ ἔγκρισις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, συμφώνως τῇ ὑπ' ἀριθ. 2760/29.1.2003 Συνοδικῇ Ἐγκυκλίῳ.

- 15) Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τέλει τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων τοῦ Γάμου καὶ τῆς Βαπτίσεως καὶ τῶν Ἐξοδίων Ἀκολουθιῶν, ἰσχύουν ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω προβλεπόμενα σχετικῶς πρὸς τὴν προσέλευσιν τῶν πιστῶν, ἐνῶ τὰ Ἱερά Μυστήρια θὰ τελῶνται ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, συμφώνως πρὸς προγενεστέραν Συνοδικὴν Ἀπόφασιν. Ἀναφορικῶς δέ πρὸς τοὺς στολισμούς τῶν Ἱερῶν Ναῶν, θεωρεῖται ἀπαραίτητος ἡ προτίμησις τῆς λιτότητος καὶ τῆς ἀπλότητος.
- 16) Τὰ ἀνωτέρω ἰσχύουν δι' ἅπαντας τοὺς Ἑνοριακοὺς, Προσκυνηματικούς, Κοιμητηριακοὺς, Ἰδρυματικούς κ.λπ. Ἱερούς Ναοὺς, τὰ Μητροπολιτικά καὶ Ἑνοριακά Παρεκκλήσια, οὐχὶ ὅμως καὶ διὰ τὰ Παρεκκλήσια, τὰ ὁποῖα εὐρίσκονται ἐντὸς ιδιωτικῶν κτημάτων, κτιρίων καὶ ἐπιχειρήσεων (π.χ. συγκροτημάτων κατοικιῶν, κέντρων ἐκδηλώσεων, ξενοδοχείων κ.λπ.), ὅπου δέν ἐπιτρέπεται ἡ προσέλευσις πιστῶν διότι, ὡς Ἰδιωτικοὶ Ναοί, εἶναι προωρισμένοι διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν ιδιοκτητῶν καὶ τῶν οἰκείων αὐτῶν.
- 17) Ἄπαντα τὰ ἀνωτέρω ἀφοροῦν καὶ εἰς τὰς Ἱεράς Μονάς καὶ τὰ Ἡσυχαστήρια. Ὁ ἀριθμὸς ἐπισκεπτῶν, τὸν ὁποῖον ἐπιτρέπεται νὰ δέχωνται (χωρὶς διανυκτέρευσιν) δέν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπερβαίνει τὴν ἀναλογίαν ἓν πρόσωπον ἀνά πέντε (5) τ.μ. τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἢ ἑτέρου χώρου λατρείας Αὐτῆς ἢ τοῦ χώρου ἐγκαταβίωσης, μέ ἀνώτατον ὄριον τὰ ἑκατὸν (100) ἄτομα.

Ἐντολῇ καὶ Ἐξουσιοδοτήσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ὁρεῶν Φιλόθεος

Κοινοποιήσεις:

1. Ἀξιότιμη κ. Νίκη Κεραμέως
Υπουργὸ Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων
2. Ἀξιότιμο κ. Βασίλειο Κικίλια
Υπουργὸ Ὑγείας
3. Ἀξιότιμο κ. Νικόλαο Χαρδαλιᾶ
Υφυπουργὸ Πολιτικῆς Προστασίας καὶ Διαχείρισης Κρίσεων
4. Ἀξιότιμο κ. Γεώργιο Καλαντζῆ
Γενικὸ Γραμματέα Θρησκευμάτων
5. Ἀξιότιμο κ. Παναγιώτη Πρεζεράκο
Γενικὸ Γραμματέα Δημόσιας Ὑγείας τοῦ Ὑπουργείου Ὑγείας,
Πρόεδρος Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς Προστασίας Δημόσιας Ὑγείας
ἐναντι τοῦ κορωνοϊοῦ Covid-19
6. Ἀξιότιμο κ. Σωτήριο Τσιόδρα
Καθηγητὴ Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ

Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς
Προστασίας Δημόσιας Ὑγείας ἔναντι τοῦ κορωνοϊοῦ Covid-19